

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний

Кафедра української філології

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна Сучасна українська мова

Освітньо-професійна програма Англійська мова і література

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Гавриш Марія Михайлівна
Профайл викладача	http://new.khnu.km.ua , сайт кафедри української філології
E-mail викладача(ів)	g_m_m@ukr.net
Контактний телефон	0678113050
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khnu.km.ua/course/ СУМ
Консультації	Очні: четвер, 3-а пара, 1-210; он-лайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІРС			залік	іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
О	Д	1	1	4	120	51	17		34		69				+

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна «Сучасна українська мова» є одним із важливих компонентів підготовки фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 014 «Середня освіта» за освітньо-професійною програмою «Англійська мова і література». Дисципліна визначається потребою в оволодінні майбутніми фахівцями сучасними знаннями про проблематику української мови і спрямована на фахове удосконалення та розширення їх світогляду.

Пререквізити – вихідна.

Кореквізити – теорія і практика перекладу.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни. Узагальнити і поглибити знання студентів із сучасної української мови.

Завдання дисципліни. Теоретичне узагальнення здобутих студентами знань з української мови; розширення і поглиблення їх загальнолінгвістичної підготовки; ознайомлення студентів із проблемними питаннями теорії і практики української мови.

Очікувані результати навчання

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: *усвідомлювати* цінність державної мови, незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України; володіти основами культури професійного спілкування в усному і писемному мовленні, інтерпретації текстів різних стилів та жанрів державною мовою; *знати й розуміти* сучасні мовні засоби (лексичні, граматичні, фонетичні) державної мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті; *удосконалювати й підвищувати* власний мовленнєво-компетентнісний рівень; *створювати й редагувати* тексти професійного змісту державною мовою; *аналізувати* мовні явища, враховуючи актуальні тенденції у вивченні української мови; *працювати* з різного типу науково-довідковою літературою; *визначати* типи відношень у мовній системі, різновиди звукових процесів, дериваційні процеси в лексиці української мови; *виділяти* частини мови; *аналізувати* семантичну структуру речення; *усвідомлювати* цінність державної мови.

Тематичний план дисципліни і календар його виконання

Тематичний план дисципліни для *денної* форми навчання

№ тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Сучасна українська літературна мова	Сучасна українська літературна мова. Зріз знань	Зріз знань. Написання диктанту та тестів.	4	5; 11; 15.
2		Поняття про літературну мову. Етапи розвитку літературної мови.	Опрацювання лекційного матеріалу та завдання для самостійної роботи, підготовка до усного опитування.	4	5; 11; 15.
3	Фонетична системи української мови. Фонетичні та орфоепічні норми української мови	Фонетична системи української мови.	Опрацювання лекційного матеріалу та завдання для самостійної роботи, підготовка до практичного заняття за темою 2.	4	5; 11; 15.
4		Акцентуаційні та орфоепічні норми української мови. Засоби милозвучності української мови.	Опрацювання лекційного матеріалу та завдання для самостійної роботи, підготовка до практичного заняття за темою 2.	4	5; 11; 15.
5	Морфеміка і словотвір української мови	Морфеміка української мови	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до письмового опитування. Виконання тесту №1.	4	1; 2; 5; 6; 13.
6		Способи словотворення в українській мові.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до письмового опитування	4	1; 2; 5; 6; 13.
7	Проблема лексичного значення слова і його різновидів в українській мові	Проблема лексичного значення слова і його різновидів в українській мові	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття за темою 4. Виконання тестів №2.	4	8; 12.
8		Лексика української мови з погляду походження і сфер уживання. Стилїстична диференціація лексики.	Підготовка до практичного заняття за темою 4.	4	8, 12

9	Граматичні категорії іменних частин мови (іменник, прикметник)	Число іменників, труднощі визначення роду іменників, рід невідмінюваних іншомовних слів, аббревіатур; рід іменників на позначення професії, роду заняття.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до письмового опитування.	4	3; 4; 7.
10		Ступені порівняння якісних прикметників: утворення синтетичної та аналітичної форм ступенів порівняння.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 10	4	3; 4; 7.
11	Граматичні категорії іменних частин мови (займенник, числівник)	Граматичні категорії іменних частин мови (займенник)	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 11. Виконання тестів №3.	4	3; 4; 7.
12		Відмінкові форми числівників. Поєднання числівників з іменниками.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 12.	4	3; 4; 7.
13	Граматичні категорії дієслова, прислівника і службових слів	Граматичні категорії дієслова і дієслівних форм.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до захисту реферату.	4	3; 4; 7.
14		Прислівник як частина мови. Службові слова. Проблема переходу з однієї частини мови в іншу.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття 14.	4	3; 4; 7.
15	Синтаксис простого неускладненого та ускладненого речення	Синтаксис простого неускладненого речення	Опрацювання лекційного матеріалу та завдання для самостійної роботи, підготовка до практичного заняття за темою 15, підготовка презентації.	4	3; 7; 9; 10; 14; 16.
16		Синтаксис простого ускладненого речення	Підготовка до Контрольної роботи	4	3; 7; 9; 10; 14; 16.
17	Синтаксис простого ускладненого і складного речення	Синтаксис простого ускладненого і складного речення	Опрацювання лекційного матеріалу та завдання для самостійної роботи.	5	3; 7; 9; 10; 14; 16.
			Всього	69	

Примітка: * Лекції проводяться через тиждень по дві години, практичні — щотижня.

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу з дисципліни відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Студент зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, домашні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відзвітувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набуті студентом знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення «Про порядок перезарахування результатів навчання та визначення академічної різниці у ХНУ» ([006.pdf \(khnu.km.ua\)](http://006.pdf(khnu.km.ua))).

Критерії оцінювання результатів навчання

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота			Самостійна, індивідуальна робота		Семестровий контроль (іспит)
УО	ПО	КР	ТК	РЕФ	Підсумковий контрольний захід (іспит)
0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,4

Примітка. УО – усне опитування. ПО – письмове опитування. КР – контрольна робота. ТК – тестовий контроль. РЕФ – реферат.

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається із двадцяти тестових завдань, (кількість варіантів відповіді у кожному тесті – п'ять). На тестування відводиться 20 хвилин. Студент проходить тестування в онлайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE. При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інтервальна шкала балів	Вітчизняна оцінка	
A	4,75–5,00	5	<i>Відмінно</i> – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків
B	4,25–4,74	4	<i>Добре</i> – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4	<i>Добре</i> – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3	<i>Задовільно</i> – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3	<i>Задовільно</i> – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	<i>Незадовільно</i> – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2	<i>Незадовільно</i> – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Контрольні питання з дисципліни

1. Етапи розвитку літературної мови.
2. Поняття про літературну мову.
3. Риси української літературної мови.
4. Найістотніші ознаки літературної мови.
5. Тенденції розвитку української літературної мови на сучасному етапі.
6. Основні і проміжні рівні мови.
7. Формування фонетичної системи української мови.
8. Звук. Звук і фонема. Аспекти вивчення звуків мови.
9. Фонологічна система сучасної української мови.
10. Система фонем української мови. Артикуляційно-акустичні характеристики приголосних.
11. Система вокалізму.
12. Комбінаторні зміни звуків.

13. Асиміляція приголосних звуків.
14. Фонетичні та орфоепічні норми української мови.
15. Словесний наголос і його основні характеристики.
16. Акцентуаційні норми української літературної мови.
17. Основні закони та засоби милозвучності української мови.
18. Лексикологія як вчення про слово. Лексичне значення слова.
19. Багатозначні та однозначні слова. Пряме і переносне значення слова. Види переносних значень: метафора, метонімія, синекдоха.
20. Омоніми та їх різновиди.
21. Синоніми.
22. Антоніми. Пароніми.
23. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов.
24. Склад лексики із стилістичного погляду (загальноновживані слова, професіоналізми, діалектизми, розмовна лексика, терміни, нейтральна та емоційно-забарвлена лексика).
25. Лексика української мови з погляду вживання (архаїзми, історизми, неологізми).
26. Морфема і морф.
27. Морфемний інвентар сучасної української мови.
28. Способи словотворення в українській мові.
29. Морфологічний спосіб словотворення в українській мові.
30. Морфолого-синтаксичний спосіб словотворення в українській мові.
31. Лексико-семантичний та лексико-синтаксичний спосіб словотворення в українській мові. Контамінаційний спосіб.
32. Граматична система мови.
33. Критерії виділення частин мови.
34. Іменник: основні ознаки, граматичні категорії, синтаксичні функції.
35. Лексико-граматичні розряди і граматичні категорії іменника.
36. Рід невідмінюваних іменників.
37. Граматичні категорії прикметника.
38. Розряди прикметників за значенням.
39. Ступені порівняння якісних прикметників.
40. Розряди числівників за значенням.
41. Відмінювання числівників.
42. Сполучуваність числівників з іменниками.
43. Синтаксис як розділ граматики.
44. Типологія словосполучень.
45. Речення як основна синтаксична одиниця.
46. Систематизація простих речень.
47. Головні і другорядні члени речення.
48. Просте ускладнене речення.
49. Принципи класифікації складних речень.
50. Актуальне членування речення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Безпояско О. К., Городенська К. Г. Морфеміка української мови. Київ, 1987. 276 с.
2. Вакарюк Л., Панцьо С. Українська мова. Морфеміка і словотвір. Тернопіль, 1999. 220 с.
3. Вихованець І. Р. Граматика укр. мови. Синтаксис. Київ. 1993. 367 с.
4. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ. 1988. –256 с.
5. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ. 1999. 207 с.
6. Горпинич В. О. Українська словотвірна дериватологія. Дніпропетровськ. 1998. 189 с.
7. Гуйванюк Н. В. Формально-семантичні співвідношення в системі синтаксичних одиниць. Чернівці, 1999. 276 с.
8. Дубічинський В. В. Українська лексикографія: Історія, сучасність та комп'ютерні технології. Харків. 2004. 164 с.
9. Дудик П. С. Просте ускладнене речення. Вінниця. 2002. 334 с.

10. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Синтаксис. Донецьк. 2001. 662 с.
11. Карпіловська Є. А. Вступ до прикладної лінгвістики: Комп'ютерна лінгвістика. Донецьк. 2006. 188 с.
12. Мазурик Д. Нове в українській лексиці: словник-довідник. Львів, 2002. 130 с.
13. Мурзин Л. Н. Основы дериватологии: конспект лекций. Минск, 1985. 133 с.
14. Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання. Київ. 1994. 670 с.
15. Ткаченко О. Б. Українська мова і мовне життя світу. Київ. 2004. 272 с.
16. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. К. 2004. 406 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>.
2. Модульний курс для дистанційної форми навчання. Доступ до ресурсу: <http://dn.khnu.km.ua/dn/klis.aspx?bk=T>.
3. Електронна бібліотека університету. Доступ до ресурсу: http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/page_lib.php.
4. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/?locale=uk>.